

23.3

ONSDAGSSERIEN 11

Musikhuset kl. 19.00

Tugan Sohijev, dirigent
Garry Magee, baryton
Musikhusets Kör, instud. **Tapani Länsiö**

Aleksandr Borodin: Polovtsiska danser för kör och orkester ur operan Furst Igor 14 min
Introduktion (Andantino)
Flyg på vindens vingar
Sjung sånger till khanens lov
Vår khan är vida berömd
Flyg på vindens vingar
Vår khan är vida berömd
Dansa till glädje för vår khan

Sergej Rachmaninov: Vår, kantat för baryton, kör och orkester op.20 15 min

PAUS 20 min

Pjotr Tjajkovskij: Svit för orkester nr 3 G-dur op. 55 42 min
I Elegi
II Valse mélancolique
III Scherzo
IV Tema con variazioni

Paus ca kl. 19.50. Konserten slutar ca kl. 21.05.

Sänds direkt i Yle radio 1 och på webben yle.fi/rso.

ALEKSANDR BORODIN (1833–1887): POLOVTSISKA DANSER FÖR KÖR OCH ORKESTER UR OPERAN FURST IGOR

Efter Aleksandr Borodins död hade Furst Igor och speciellt de *Polovtsiska danserna* i andra akten stor framgång. I Paris fick Djagilev och hans Ballets Russes ett genomslagsnummer som Stravinskij's *Eldfågeln* tog avstamp från, på tröskeln till modernismen. Borodins yppiga melodier slog igenom även på annat håll. Det mest kända exemplet är musikalen *Kismet*, vars hitmelodi *Stranger i Paradise* beskriver furst Igors situation i khanen Kontsjaks läger.

I operans andra akt har Igor blivit fånge hos de polovtsiska herdekrigarna. I slutet av verket rymmer han från dem men dessförinnan bjuder den gästvänlige khanen på den orientalska livsstilens överflöd. Kontsjak sätter upp ett spektakel som den kristne fursten inte kan annat än beundra. Mitt under dansen uppmanar khanen (bas) Igor att välja en av de kvinnliga slaverna, men detta solonummer brukar ofta utelämnas då danserna framförs separat.

Vilka körer och danser som ingår i de *Polovtsiska danserna* då de ges separat beror i allmänhet på vilken upplaga som används. Andra akten börjar med en lyrisk kör för unga flickor, varefter följer en virtuos dans för flickorna färgad med klarinett och tamburin. Dansens huvuddel byggs upp till ak-

tens final och där hörs för första gången kvinnoslavarnas hyllning till fosterlandet – en kör som vid vinterspelen i Sotji framfördes före Putins tal.

Orden som hyllar stäppernas skönhet och khanen Kontsjak är inte lika viktiga som det kontrasterande feminina och maskulina elementen i den ståtliga körsatsen. Kvinnorna börjar med en "glidande" dans som får erotisk laddning av slingrande träblåsinstrument. Männens vildare danser uppviglas av slagverkens dunk och punkterade rytmer. Då danserna glider in och på varandra stiger temperaturen i backanalen i höjden och kläderna börjar kännas överflödiga.

Antti Häyrynen

SERGEJ RACHMANINOV (1873–1943): VÅR

Kantaten *Vår för baryton, kör och orkester op. 20* till Nikolaj Nekrasovs (1821–1877) dikt *Zeljonyi shum* ("Grönt prassel", 1862) kom till i början av 1902. I april 1902 gifte sig Rachmaninov med sin kusin Natalia Satina och under bröllopsresan färdigställde han kantaten för publicering.

Orkesterintroduktionen skälver av förväntan. Våren är i antågande i den inledande kören. En svartsjuk bondegosse har planer på att mörda sin hustru som erkänt att hon varit honom otrogen. Av motsättningarna i dikten skapar Rachmaninov ett operatiskt drama. Bara några år senare blev han chefsdirigent vid Bolsjojteatern.

I sitt solo blottar barytonen hur djup hans ångest är. Ensam har han ruvat på sina dystra planer hela vintern. Senast i den andra körändelen försvinner mordlusten och "den enda röst jag hör är skogarnas och ängarnas sång". Slutkören uppnår vårlig extas: "Älska så länge du kan älska, stå ut så länge du kan stå ut, ge förlåtelse då du ännu kan och låt Gud vara din domare."

Med sin vårkantat övervann Rachmaninov slutligt den skaparkris som han lidit av och äktenskapet med Natalia visade sig vara lyckligt. I körerna höjer sig verket till ett orkestralt patos, som förebådar de symfoniska spänningarna i kantaten Klockorna. Orkesterns sjungande svallvågor påminner om andra pianokonserten.

Våren kan vara en beklämmande tid och april är den grymmaste av alla månader, men Rachmaninovs vår är en terapeutisk och stärkande komposition som hyllar livet.

Antti Häyrynen

PJOTR TJAJKOVSKIJ (1840–1893): SVIT FÖR ORKESTER NR 3

Tjajkovskijs tredje orkestervit op. 55 (1888) skulle först bli en symfoni men planerna förändrades, då den ursprungliga första satsen flyttade till Konsertfantasin op. 56 för piano och orkester. Svitens inledande Elegi (Andantino molto cantabile) är inte speciellt dystert med sina mildt sjungande teman. Satsen är en sonatform men

de olika temana skiljer sig inte så mycket från varandra och i genomföringen kommer inga rafflande konfrontationer. Med sin förfinade orkesterbehandling tränger Tjajkovskij emellertid in i den poetiska kärnan i sina ämnen och ger stycket en praktfull underhållande ton.

Elegin har även sina länkar med balletens värld och de betonas i de två korta mellansatserna. Valse mélancolique (Allegro moderato) är snarare mörk än nedstämd och har en rytmik som förebådar den andra satsen i Symphonie Pathétique. Originella rytmer dominerar mellanavsnittet. Det vasst knattrande scherzot (Presto) är virtuost även vad instrumenteringen beträffar. I mitten hörs något som en samtida kommentator kallade för lilliputarméns parad.

Tredje orkesterviten har dystrare ton än sina föregångare och en enhetligare tematik. I många avseenden är dess anda nära nog salongsmusikalisk men den överraskar med sitt allvar och sin idérikedom. Svitens summeras upp av den avslutande satsen, ett tema, 11 variationer och en finalpolonäs (Tema con variazioni), som vad omfattningen beträffar motsvarar de föregående satsernas sammanlagda längd. Temat är tonsättarens eget men stiliserat i Mozartsk anda.

I sina variationer idkar Tjajkovskij bilateralt kulturutbyte med tyskarna, kanske för att han dedicerade hela verket till dirigenten Max Erdmannsdörfer som sedan uruppförde sviten. I första variationen framhävs germansk kontrapunkt, som kulminerar i den femte variationens fuga och den sjundes

korol. I de övriga betonas den slaviska känslan, exempelvis i den fjärde där en bleckkör bidrar med en dystert antydning av Dies irae.

Efter korolvariationen följer utan övergång ett solo för engelskt horn i rysk anda och kombineras sedan med en sprallig gopakdans. Den tionde variationen introduceras av konsertmästarens violinkadens. För det stora avslutande numret tar Tjajkovskij länge sats och det majestätiska fyrverket i polonäsen är dramatiserat med eftertanke för att få publikens applåder att braka loss.

Antti Häyrynen

TUGAN SOHIJEV

Den ryske dirigenten Tugan Sohijev gjorde sitt genombrott i och med framgången i den internationella Prokofjev-tävlingen år 2000. Sohijev är musikchef för Orchestre National du Théâtre du Capitole i Toulouse, Deutsches Symphonie-Orchester Berlin och Bolsjojteatern i Moskva.

Sohijev har dirigerat bl.a. filharmonikerna i Wien och Berlin, symfoniorkestrarna i Chicago, Philadelphia och London, Gewandhausorchester Leipzig, Philharmonia Orchestra i London, Concertgebouw-orkestrern i Amsterdam samt Mahler-kammarorkestrern. Han dirigerar även ofta opera och har gästspelat på bl.a. Metropolitan i New York, Mariinskjteatern, Welsh National

Opera och många andra stora operahus.

Under denna säsong gästdirigerar Sohijev bl.a. filharmonikerna i Berlin och Wien samt Japanska radions symfoniorkester. Därtill turnerar han i Europa och i Fjärran Östern med Deutsches Symphonie-Orchester Berlin och orkestern vid Théâtre du Capitole i Toulouse. På Bolsjojteatern dirigerar han Katerina Ismailova och Faust.

Sohijevs skivinspelningar med orkestern vid Théâtre du Capitole för skivmärket Naïve har fått en hel del beröm av kritikerna. Till dessa skivor hör bl.a. Stravinskijs Sacre du printemps, Tjajkovskijs fjärde symfoni, Musorgskijs Tavlör på en utställning samt Prokofjeps Peter och vargen. Med Deutsches Symphonie-Orchester Berlin har Sohijev spelat in Prokofjeps oratorium Ivan den grymme för SONY Classic 2014.

GARRY MAGEE

Barytonen Garry Magee är känd som tolk för slavisk musik. Han utbildades vid London Guildhall School of Music and Drama och National Opera Studio. År 1995 vann han det uppskattade Kathleen Ferrier-priset och året därpå den internationella Belvedere-tävlingen i Wien.

Till Magees operaroller hör bl.a. Prokofjeps Förlovningen i klostret, titelrollen i Jevgenij Onegin, titelrollen i Mozarts Don Giovanni, Figaro i Rossinis Barberaren i Selvilla, Alfonso i Mozarts

Così fan tutte, Greven i Figaros bröllop, Valentin i Gounods Faust och titelrollen i Bergs Wozzeck. Magee har uppträtt på bl.a. English National Opera, statsoperorna i München och Hannover, Komische Oper i Berlin, vid festspelen i Wien och festivalen i Aix-en-Provence. Denna säsong debuterar han som Tonio i Pajazzo och Sjtjelkalov i Boris Godunov.

Solokonsert har Garry Magee hållit i både Wigmore Hall i London och Théâtre du Châtelet i Paris där han sjungit Schumann, Beethoven och Mozart tillsammans med pianisten Melvyn Tan.

Magee har spelat in Gounods Faust och Mozarts Don Giovanni för skivmärket Chandos. Med Paavo Järvi och Estlands nationalorkester har han spelat in Sibelius Jungfrun i tornet för Virgin/EMI. På DVD har Magee gjort bl.a. Mozarts Così fan tutte och Figaros bröllop.

Kören debuterade år 2012 med Ein deutsches Requiem av Brahms tillsammans med Radions symfoniorkester under Jukka-Pekka Sarastes ledning. Det första året kulminerade med Ode till glädjen, Beethovens nionde symfoni med Helsingfors stadsorkester under Leif Segerstams ledning.

MK:s repertoar består huvudsakligen av symfoniska kör- och orkesterverk. Repertoaren planeras långsiktigt tillsammans med Musikhusets huvudaktörer. Körens a cappella-repertoar utgörs av musik skriven för stor kör inklusive vår egen tids musik. MK:s egen a cappella-konsert 'Hymnernas natt' hålls i Musikhusets konsertsal varje år vid tiden för Alla helgons dag.

MK konserterar åtta till tio gånger om året, huvudsakligen i Musikhuset men även vid olika festivaler. Körmedlemmarna är passionerat motiverade amatörsångare.

MUSIKHUSETS KÖR

Musikhusets Kör (MK) grundades hösten 2011 på initiativ av dirigenterna Hannu Lintu, Jukka-Pekka Saraste och John Storgårds. MK är en symfonisk kör bestående av ca 80 sångare.

Musikhusets Kör samarbetar med alla Musikhusets huvudaktörer: Helsingfors stadsorkester, Radions symfoniorkester och Sibelius-Akademien. Tonsättaren Tapani Lämsiö har ända sedan grundandet varit konstnärlig ledare för kören.

RADIONS SYMFONIORKESTER

Radions symfoniorkester (RSO) är Oy Yleisradio Ab:s orkester och har som uppgift att producera och befrämja finländsk musikkultur. Orkesterns chefsdirigent är Hannu Lintu som tillträdde sin post hösten 2013. RSO:s hedersdirigenter är Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo.

Den ursprungliga tiomanna Radioorkestern grundades år 1927. På 1960-talet utvidgades den till en fulltalig symfoniorkester. RSO:s tidigare chefsdirigenter är Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo.

Förutom de stora klassisk-romantiska mästerverken omfattar RSO:s repertoar en hel del nutida musik och orkestern uruppför årligen ett flertal verk som beställt av YLE. Till RSO:s uppgifter hör även att förse radions arkiv med friköpta inspelningar av hela den inhemska orkesterrepertoaren. Under spelåret 2015–2016 uruppför orkestern sex verk som beställts av Yleisradio Ab. Därtill består programmet bl.a. av pianokonsorter av Beethoven och Prokofjev, symfonier av Schumann och Brahms samt Mendelssohns oratorium Elias. Till orkesterns gästartister hör bl.a. pianisterna Murray Perahia, Nelson Freire och Andrés Schiff, dirigenterna David Zinman, Tugan Sohijev och Manfred Honeck samt sopranen Karita Mattila och mezzosopranen Anne Sofie von Otter.

RSO har spelat in på skiva musik av bl.a. Ligeti, Eötvös, Nielsen, Hakola,

Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen och Kokkonen samt premiärinspelningen av Armas Launis opera Aslak Hetta. Orkesterns skivor har fått pris av bl.a. BBC Music Magazine, Académie Charles Cros och MIDEM Classical. RSO:s skiva med Ligetis violinkonsert och verk för orkester valdes till Editor's Choice i tidskriften Gramophone i februari 2014.

RSO företar regelbundet konsertturnéer på olika håll i världen. Under säsongen 2015–2016 uppträder orkestern under Hannu Lintus ledning i Japan och i Österrike.

RSO:s radiokanal, Yle Radio 1, radierar alla orkesterns konserter. I allmänhet sänds såväl de utländska som inhemska konserterna direkt. Konserterna kan även avlyssnas på RSO:s webbsidor (yle.fi/rso) och ses live i hög resolution. En stor del av konserterna televiseras också direkt på Yle Teema.